

2021/2170(INI)

7.12.2021

NACRT IZVJEŠĆA

o siromaštvu žena u Europi
(2021/2170(INI))

Odbor za prava žena i rodnu ravnopravnost

Izvjestiteljica: Lina Gálvez Muñoz

Izvjestiteljica za mišljenje (*):
Lucia Āuriš Nicholsonová, Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja

(*) Pridruženi odbor – članak 57. Poslovnika

SADRŽAJ

	Stranica
PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA	3
OBRAZLOŽENJE	9

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

o siromaštvu žena u Europi (2021/2170(INI))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir članak 2. i članak 3. stavak 3. Ugovora o Europskoj uniji,
- uzimajući u obzir članke 8., 9., 151., 153. i 157. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,
- uzimajući u obzir Povelju Europske unije o temeljnim pravima, a posebno njezine odredbe o socijalnim pravima i ravnopravnosti žena i muškaraca,
- uzimajući u obzir Konvenciju UN-a iz 1979. o ukidanju svih oblika diskriminacije žena,
- uzimajući u obzir Program održivog razvoja do 2030., načelo da „nitko ne smije biti zapostavljen”, a posebno cilj br. 1 kojim se nastoji iskorijeniti siromaštvo, cilj br. 5 kojim se nastoje postići rodna ravnopravnost i poboljšati životni uvjeti za žene te cilj br. 8 kojim se nastoji postići održiv gospodarski rast,
- uzimajući u obzir strategiju rasta EU-a Europa 2020., a posebno njezin cilj smanjenja broja Europljana koji žive ispod nacionalne granice siromaštva za 25 % do 2020., čime bi se iz siromaštva izbavilo više od 20 milijuna ljudi, kao i potrebu da se sustavi socijalne sigurnosti i mirovinski sustavi u državama članicama iskoriste u punoj mjeri kako bi se zajamčila odgovarajuća potpora dohotku,
- uzimajući u obzir Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija),
- uzimajući u obzir Direktivu 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada¹,
- uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/1158 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i pružatelja skrbi²,
- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 5. ožujka 2020. naslovljenu „Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020. – 2025.” (COM(2020)0152),
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 13. listopada 2005. o ženama i siromaštvu u Europskoj uniji³,

¹ SL L 204, 26.7.2006., str. 23.

² SL L 188, 12.7.2019., str. 79.

³ SL C 233E, 28.9.2006., str. 130.

- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 8. ožujka 2011. o slici siromaštva žena u Europskoj uniji⁴,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 26. svibnja 2016. o siromaštvu: rodna perspektiva⁵,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 4. travnja 2017. o ženama i njihovoj ulozi u ruralnim područjima⁶,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 14. lipnja 2017. o potrebi za strategijom EU-a kojom bi se otklonile i spriječile razlike u mirovinama muškaraca i žena⁷,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 3. listopada 2017. o ekonomskom osnaživanju žena u privatnom i javnom sektoru u EU-u⁸,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 15. studenoga 2018. o uslugama skrbi u EU-u za poboljšanu ravnopravnost spolova⁹,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 30. siječnja 2020. o razlici u plaćama žena i muškaraca¹⁰,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 21. siječnja 2021. o rodnoj perspektivi tijekom i poslije razdoblja krize uzrokovane bolešću COVID-19¹¹,
- uzimajući u obzir zaključke Vijeća od 10. prosinca 2019. pod naslovom „Rodno ravnopravna gospodarstva u EU-u: daljnji koraci”,
- uzimajući u obzir izvješće Europskog instituta za ravnopravnost spolova od 5. ožujka 2020. naslovljeno „Beijing +25: the fifth review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States” (Peking +25: Peti pregled provedbe Pekinške platforme za djelovanje u državama članicama EU-a),
- uzimajući u obzir izvješće Međunarodne organizacije rada od 27. svibnja 2020. naslovljeno „COVID-19 and the world of work, Fourth edition” (COVID-19 i svijet rada, četvrto izdanje),
- uzimajući u obzir izvješće Eurofounda od 15. srpnja 2021. naslovljeno „Upward convergence in gender equality: How close is the Union of equality?” (Uzlazna konvergencija u rodnoj ravnopravnosti: Koliko je blizu Unija ravnopravnosti?),
- uzimajući u obzir studiju iz prosinca 2017. Resornog odjela C za prava građana i ustavna pitanja Glave uprave za unutarnju politiku naslovljenu „Gender perspective on

⁴ SL C 199E, 7.7.2012, str. 77.

⁵ SL C 76, 28.2.2018, str. 93.

⁶ SL C 298, 23.8.2018, str. 14.

⁷ SL C 331, 18.9.2018, str. 60.

⁸ SL C 346, 27.9.2018., str. 6.

⁹ SL C 363, 28.10.2020, str. 80.

¹⁰ SL C 331, 17.8.2021, str. 5.

¹¹ SL C 456, 10.11.2021., str. 191.

- access to energy in the EU” (Rodna perspektiva pristupa energiji u EU-u),
- uzimajući u obzir indeks rodne ravnopravnosti Europskog instituta za ravnopravnost spolova (EIGE) za 2019. i 2020.,
 - uzimajući u obzir dokument o stajalištu organizacije Make Mothers Matter iz srpnja 2021. naslovljen „Mothers’ Poverty in the EU” (Siromaštvo majki u EU-u),
 - uzimajući u obzir procjenu Europske mreža za borbu protiv siromaštva iz veljače 2021. naslovljenu „Working towards a Socially Inclusive and Poverty-proof Recovery from the COVID-19 Pandemic” (Prema socijalno uključivom oporavku od pandemije bolesti COVID-19 koji ne dovodi do siromaštva),
 - uzimajući u obzir studiju Resornog odjela za prava građana i ustavna pitanja Glavne uprave za unutarnju politiku iz svibnja 2021. naslovljenu „COVID-19 and its economic impact on women and women’s poverty” (COVID-19 i njegov gospodarski učinak na žene i siromaštvo žena),
 - uzimajući u obzir studiju Službe Europskog parlamenta za istraživanja od 14. lipnja 2021. naslovljenu „Gender equality: Economic value of care from the perspective of the applicable EU funds” (Rodna ravnopravnost: Gospodarska vrijednost skrbi iz perspektive primjenjivih sredstava EU-a),
 - uzimajući u obzir izvješće Odbora za zapošljavanje i socijalna pitanja od 25. veljače 2016. o ostvarenju cilja borbe protiv siromaštva u svjetlu rastućih troškova za kućanstva (A8-0040/2016) i mišljenje Odbora za prava žena i rodnu ravnopravnost o tome,
 - uzimajući u obzir članak 54. Poslovnika,
 - uzimajući u obzir izvješće Odbora za prava žena i rodnu ravnopravnost te Odbora za zapošljavanje i socijalna pitanja (A9-0000/2021),
- A. budući da su žene u EU-u nerazmjerno češće pogođene siromaštvom i izložene riziku od socijalne isključenosti nego muškarci, posebno žene koje doživljavaju višedimenzionalne oblike diskriminacije; budući da je 2020. rizik od siromaštva i socijalne isključenosti (AROE) u EU-u bio viši za žene (22,9 %) nego za muškarce (20,9 %); budući da su se od 2017. rodne razlike u pogledu siromaštva povećale u 21 državi članici¹²;
- B. budući da je od početka pandemije bolesti COVID-19 stopa zaposlenosti žena još znatnije pala nego za vrijeme recesije 2008. te je dovela do nižeg intenziteta rada, što je uzrokovalo znatan porast siromaštva žena; budući da su prema procjenama za 2019. u zemljama EU-27 žene posebno pogođene rizikom od siromaštva (AROP) i da stopa siromaštva iznosi 25,1 % prije socijalnih transfera i 17,1 % nakon njih;
- C. budući da je siromaštvo, a stoga i siromaštvo žena, višedimenzionalno te podrazumijeva

¹² Europski institut za ravnopravnost spolova „*Gender Equality Index 2020: Digitalisation and the future of work*” (*Indeks rodne ravnopravnosti za 2020.: Digitalizacija i budućnost rada*), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2020.

ne samo materijalnu deprivaciju, već i nedostatak pristupa nizu različitih resursa, pa čak i nemogućnost punog ostvarenja građanskih prava;

- D. budući da se rad u sektorima u kojima u velikoj mjeri prevladavaju žene podcjenjuje i da je manje plaćen od rada u sektorima u kojima prevladavaju muškarci, usprkos tome što je ključan i ima visoku socioekonomsku vrijednost; budući da je hitno potrebno ponovno procijeniti primjerenost plaća u sektorima u kojima prevladavaju žene s obzirom na njihovu društvenu i gospodarsku vrijednost te ostvariti napredak u pogledu minimalnih plaća, minimalnog dohotka i transparentnosti plaća u propisima EU-a;
 - E. budući da određene skupine žena imaju povećan rizik od siromaštva i socijalne isključenosti, a one uključuju samohrane majke, žene starije od 65 godina, žene s invaliditetom, žene s niskom razinom obrazovanja i žene migrantskog podrijetla;
 - F. budući da su obitelji sa samohranim roditeljem izloženije riziku od siromaštva i socijalne isključenosti te je kod njih vjerojatnije da će se siromaštvo prenijeti na nekoliko generacija; budući da je u 85 % obitelji sa samohranim roditeljem glava obitelji žena; budući da je 2020. 42,1 % stanovništva EU-a koje živi u kućanstvima sa samo jednom odraslom osobom i uzdržavanom djecom bilo izloženo riziku od siromaštva i socijalne isključenosti;
 - G. budući da ulaganje u univerzalne usluge, uključujući usluge skrbi, ima pozitivan učinak na temeljna prava žena;
 - H. budući da su žene koje žive u siromaštvu češće u opasnosti od rodno uvjetovanog nasilja; budući da to uključuje nerazmjernu opasnost od trgovine ljudima i seksualnog iskorištavanja;
 - I. budući da žene imaju nižu stopu zaposlenosti te su nerazmjerno više zastupljene u slabije plaćenim i nesigurnim radnim sektorima i sektorima u kojima ne postoji mogućnost napredovanja; budući da razlika u plaći na temelju spola iznosi 14,1 %;
 - J. budući da razlika u mirovinskim naknadama u prosjeku iznosi 30 % zbog neravnoteže stvorene trajnim cjeloživotnim nejednakostima; budući da ta razlika u mirovinama znači da će se žene u starijoj dobi naći ispod granice siromaštva;
 - K. budući da važeće nacionalne i europske porezne politike povećavaju postojeće rodne razlike; budući da se u tim programima ponavljaju tradicionalne rodne uloge te se žene obeshrabruju od ulaska na tržište rada i ostanka na njemu te posebno od povratka na tržište rada;
 - L. budući da je postojeći model EU-a za socioekonomsko upravljanje štetan za obvezu EU-a da smanji neravnopravnost i iskorijeni siromaštvo, posebno siromaštvo žena koje proizlazi iz cjeloživotne diskriminacije;
1. poziva Komisiju da izradi ambicioznu europsku strategiju za borbu protiv siromaštva do 2030., s konkretnim ciljevima za smanjivanje siromaštva i naglaskom na iskorjenjivanju siromaštva žena i rizika od međugeneracijskog siromaštva;
 2. ističe da se siromaštvo žena treba analizirati u skladu s intersekcijskim pristupom,

uključujući migrantsko i etničko podrijetlo, dob, rasu, spolnu orijentaciju ili rodni identitet; poziva na to da se EIGE-ov indeks rodne ravnopravnosti uključi u pregled socijalnih pokazatelja; poziva EIGE da osigura podatke razvrstane intersekcijski i po rodu te poziva države članice da upotrebljavaju te podatke kako bi bolje mogle riješiti probleme relevantne za pojedinu državu;

3. poziva Komisiju da predloži „europski plan za pružanje skrbi”, kojim bi se primijenio sveobuhvatan, rodno osjetljiv i cjeloživotni pristup skrbi uz istovremeno razmatranje zakonodavnih mjera i ulaganja na razini EU-a;
4. ističe ključnu ulogu žena koje rade u društvenom sektoru te sektorima skrbi i maloprodaje koji osiguravaju funkcioniranje našeg društva, što je postalo jasno za vrijeme krize uzrokovane bolešću COVID-19; poziva na ponovnu procjenu i vrednovanje poslova koje tipično obavljaju žene te na razvoj i primjenu instrumenata za međusektorsku rodno neutralnu evaluaciju radnih mjesta kako bi se bolje procijenili poslovi koje većinom obavljaju žene te za njih osigurale pravedne naknade;
5. ističe da je za rješavanje problema višedimenzionalnosti siromaštva žena nužno prevladati segregaciju neplaćenog pružanja skrbi u kućanstvu koje većinom obavljaju žene te uvesti fleksibilno radno vrijeme kako bi se ženama i muškarcima omogućilo da usklade svoj poslovni i privatni život (politika raspolaganja vremenom);
6. naglašava ključnu ulogu visokokvalitetnih javnih usluga za borbu protiv siromaštva žena, posebno usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ili skrbi za druge održavane osobe kao što su starije osobe;
7. poziva Komisiju da u klimatske politike EU-a uključi pitanje roda kako bi osigurala da se politike paketa za ostvarivanje cilja od 55 % („Fit for 55”) i Socijalni fond za klimatsku politiku oblikuju i provode s jasnom rodnom dimenzijom te da od njih imaju koristi i žene i muškarci;
8. poziva EU i države članice da zaštite žene koje žive u energetsom siromaštvu pružanjem pravovremenog i koordiniranog odgovora kako bi se riješilo pitanje dugoročnih posljedica energetske krize; ističe da se kućanstvima s niskim dohotkom, a posebno starijim ženama i samohranim majkama, mora zajamčiti pristup cjenovno pristupačnim komunalnim uslugama;
9. poziva Komisiju i države članice da uključe pitanje roda u sve zakonodavstvo, politike, programe i mjere povezane s prometom te da uključe rodne kriterije i ravnotežu između poslovnog i privatnog života u projekte mobilnosti, stanovanja i urbanog planiranja;
10. apelira na EU i države članice da uključe rodnu perspektivu u politike i prakse koje se odnose na beskućništvo, razviju posebnu strategiju za borbu protiv beskućništva žena i zajamče da usluge funkcioniraju na odgovarajući i učinkovit način kako bi se odgovorilo na potrebe beskućnica;
11. poziva Komisiju da predloži proaktivne mjere u okviru Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj kako bi se promicalo zapošljavanje žena i njihov socioekonomski razvoj u ruralnim područjima;

12. poziva Komisiju da osmisli poseban program za borbu protiv digitalnog siromaštva žena kako bi žene stekle vještine potrebne za sigurno djelovanje u digitalnom okruženju;
13. poziva države članice da se pobrinu da sve nove rodno nediskriminirajuće fiskalne politike, uključujući i oporezivanje, služe suzbijanju i iskorjenjivanju svih dimenzija socioekonomskih i rodni nejednakosti;
14. poziva države članice da pri reformiranju mirovinskih sustava i prilagodbi dobi za umirovljenje uzmu u obzir rodnu dimenziju te razlike između žena i muškaraca u obrascima rada, kao i veći rizik od diskriminacije žena, osobito onih starijih, na tržištu rada;
15. ističe da rodna dimenzija mora biti uključena na svim razinama proračunskog postupka EU-a kako bi se prihodi i rashodi pretvorili u socijalna ulaganja, postigla rodna ravnopravnost i iskorijenilo siromaštvo žena;
16. ističe da je zbog fiskalnog kapaciteta EU-a hitno potrebna revizija trenutnog gospodarskog i društvenog upravljanja kako ono ne bi uključivalo samo mjere štednje, već bi pridonosilo postizanju rodne ravnopravnosti i iskorjenjivanju siromaštva žena;
17. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji.

OBRAZLOŽENJE

Siromaštvo žena veće je od siromaštva muškaraca te se povećalo i u apsolutnom smislu i u odnosu na siromaštvo muškaraca. Statistički podaci u tom su pogledu jasni. Rizik od siromaštva i socijalne isključenosti (AROPE)¹³ u EU-u bio je 2020. viši za žene nego za muškarce (22,9 % prema 20,9 %). Rodno uvjetovane razlike u pogledu siromaštva povećale su se od 2017. u 21 državi članici, a i podaci u pogledu rizika od relativnog siromaštva (AROP)¹⁴ pokazuju znatan rodni jaz: razlika je 2019. iznosila 1,3 %, a 2020. 2,5 %¹⁵.

Točno je da su rodno uvjetovane razlike povezane sa siromaštvom manje od onoga što bi se dalo zaključiti iz drugih rodno uvjetovanih razlika (zaposlenost, plaće ili mirovine). Međutim, to je s jedne strane povezano s načinom na koji prikupljamo informacije i izrađujemo statistike. S druge pak strane to ima veze s uskim tumačenjem siromaštva, pri čemu se u obzir ne uzima njegova višedimenzionalna priroda, što onemogućava uvid u strukturnu prirodu i međugeneracijsku prisutnost siromaštva koje utječe na žene. Oba su pitanja rezultat ograničene primjene rodno pristupa pri izradi statistika i socioekonomskih analiza, političkom djelovanju i evaluaciji politika, zbog čega se smatra da rodnu perspektivu treba hitno uključiti u statistike o siromaštvu i riziku od siromaštva.

Prvo, statističkim podacima o siromaštvu mjeri se ukupan dohodak kućanstava, koji se dijeli među jedinicama potrošnje ili pojedincima, uz pretpostavku da su sredstva pravedno raspodijeljena među svim članovima, izuzevši ponderiranje u pogledu dobi i ekonomije razmjera. To podrazumijeva da je obitelj jedinica u kojoj nema sukoba ni unutarnje diskriminacije. Međutim, važno je podsjetiti da je, kako je rekao dobitnik Nobelove nagrade za ekonomiju Amartya Sen, obitelj mjesto „kooperativnog sukoba”. Iako članovi obitelji bez vlastitih prihoda imaju pristup obiteljskim resursima, pri čemu se uspostavlja kooperativna dinamika, činjenica je da se pristup tim resursima i podjela poslova i vremena odvijaju u neravnopravnim uvjetima, posebno u pogledu roda ili dobi, što dovodi do sukoba, diskriminacije, pa čak i nasilja

Drugo, siromaštvo je vrlo složen fenomen koji obuhvaća mnogo međusobno povezanih čimbenika, uključujući one koji se ne mogu izraziti u novčanom smislu. Tu je perspektivu prvi spomenuo Amartya Sen, a njegovim su stopama krenuli Sabina Alkire i James Foster uspostavivši indeks višedimenzionalnog siromaštva. Europska javna tijela za statistiku također su uzela u obzir tu višedimenzionalnost kad je uspostavljena stopa rizika od siromaštva i socijalne isključenosti (AROPE), pri čemu se pokazatelju monetarnog dohotka pridodaju pokazatelji niskog intenziteta rada i teške materijalne deprivacije. Međutim, izostavljeni su drugi aspekti istaknuti u akademskim studijama i studijama međunarodnih organizacija kao što je Svjetska banka koji se primjerice odnose na vremensko siromaštvo, koje osobito pogađa žene i povezano je s materijalnim siromaštvom i deprivacijom, pri čemu se oni međusobno pogoršavaju i stvaraju začarani krug.

¹³ [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:At_risk_of_poverty_or_social_exclusion_\(AROPE\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:At_risk_of_poverty_or_social_exclusion_(AROPE))

¹⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:At-risk-of-poverty_rate

¹⁵ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

„Vremensko siromaštvo”, definirano kao nedostatak vremena nakon što se oduzme vrijeme provedeno na plaćenom poslu ili u obavljanju neplaćenih poslova (skrb), raspoloživog za školovanje ili ispunjavanje drugih osnovnih životnih potreba poput osobne njege, povezano je s materijalnim siromaštvom. Žene obično istodobno obavljaju različite zadaće i imaju više uloga, što ih socijalno iscrpljuje te im onemogućuje da si osiguraju dostojanstven život. Vremensko siromaštvo im ne dopušta raspolaganje vremenom ni autonomiju pri određivanju radnog vremena potrebne da bi si osigurale pristojne radne uvjete, financijsku samostalnost, školovanje, pristup osnovnim sredstvima ili minimalnoj skrbi koja bi im zajamčila zdrav život i potpunu uključenost u njihove zajednice ili društva.

Potrebne su konkretne javne politike, utemeljene na strukturnim rodno uvjetovanim nejednakostima koje uzrokuju, pogoršavaju ili održavaju siromaštvo žena. S jedne strane, društvo očekuje od žena da preuzmu odgovornost za skrb, a one pak u najmanju ruku nastavljaju te rodno uvjetovane razlike tako što zadaćama skrbi posvećuju više sati dnevno nego muškarci. Time ne samo da se ograničava vrijeme koje žene mogu provesti na školovanju ili prekvalifikaciji ili tijekom kojeg mogu posvetiti više sati poslu odnosno imati na raspolaganju više vremena za posao, nego se i potiču rodni stereotipi prema kojima žene sudjeluju na tržištu rada usputno, uz svoje obiteljske obveze, i stoga ne mogu biti zastupljene u određenim sektorima ili zanimanjima ili raditi na određenim radnim mjestima. To dovodi do profesionalne i vertikalne segregacije kao i do procesa povratne sprege među rodnom nejednakostima prisutnima na tržištima rada i u kućanstvima. Osim toga, s obzirom na to da zadaće skrbi povijesno, a i danas, besplatno i naturalizirano obavljaju žene, kad one stupe na tržište rada, zauzvrat im se nude niske plaće i nesigurni uvjeti jer su vještine koje se traže stečene neformalno i jer se smatraju prirodnima za ženski spol, te su stoga podcijenjene i nedovoljno plaćene. Ne zaboravimo da se, iako vrijednost i cijena nisu sinonimi, u tržišnim društvima poput naših vrijednost izjednačava i s kvalitetom stvari, na temelju čega se daje određena svota novca ili protuvrijednost da bi ih se posjedovalo. Bolja raspodjela zadaća skrbi također mora ići ruku pod ruku s davanjem prestiža poslovima povezanim sa skrbi kako bismo mogli napredovati prema boljoj raspodjeli vremena i poslova u kućnom i poslovnom okruženju, što je ključno za napredak u pogledu rodne ravnopravnosti i borbe protiv strukturnih aspekata siromaštva žena povezanih s rodnom neravnopravnošću.

Potporna kvalitetnim socijalnim uslugama i njihova univerzalnost ključne su da bi se osigurao pristup resursima i za one osobe koje žive u kućanstvima s niskim intenzitetom rada, među kojima prevladavaju kućanstva u kojima žive samo žene starije dobi ili samohrane majke s djecom.

Siromaštvo žena snažno je koncentrirano u kućanstvima samohranih majki, što izravno utječe na najmučnije i najviše ograničavajuće siromaštvo, a to je siromaštvo djece. U 85 % obitelji sa samohranim roditeljem glava obitelji su žene¹⁶, a 42,1 % stanovništva Europske unije koje živi u kućanstvima sa samohranim roditeljem i uzdržavanom djecom u 2020. suočavalo se s rizikom od siromaštva ili socijalne isključenosti¹⁷.

Materijalni uvjeti svakog kućanstva, nejednak pristup resursima i nedostatak vještina u međusobnoj su povratnoj sprezi i eksponencijalno umnažaju neimaštinu, posebno u djece, što

¹⁶ <https://eige.europa.eu/publications/poverty-gender-and-lone-parents-eu>

¹⁷ Living conditions in Europe. Poverty and social exclusion (Životni uvjeti u Europi. Siromaštvo i socijalna isključenost

uzrokuje potpun nedostatak stvarnih mogućnosti u odrasloj dobi. Mjesto rođenja, obiteljski dohodak, rod ili invaliditet u velikoj mjeri utječu na trenutnu dobrobit i naknadna postignuća te djece u odrasloj dobi, koja ovise i o gospodarskoj situaciji, javnim politikama, proširenju socijalne države pa čak i o prevladavajućim socijalnim normama i rodnim odnosima.

Gubitak vještina u djetinjstvu ne može se uvijek nadoknaditi u odrasloj dobi i utječe na budući život ljudi tijekom njihova cijelog životnog ciklusa. No siromaštvo i neravnopravnost niti su neizbježni niti su osobna odgovornost svake osobe. Potrebne su odgovarajuće, sveobuhvatne i koherentne javne politike, posebno one koje izravno utječu na djecu i strukturne rodne nejednakosti.

Uspostavom Europskog jamstva za djecu prihvaćen je izazov koji je postavio Europski parlament da se svakom djetetu koje se suočava s rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti u Europi osigura pristup najosnovnijim uslugama poput zdravstva i obrazovanja. Međutim, neovisno o većem ili manjem iznosu njegova proračuna, taj program neće imati očekivan transformacijski kapacitet ako se ciljano ne riješi problem siromaštva žena i ako se ne provedu korjenite promjene.

Nasilje nad ženama uzrok je i posljedica siromaštva i socijalne isključenosti žena, čime se posebno povećava rizik od nemogućnosti izlaska iz te situacije. Nasiljem nad ženama krše se temeljna prava, a mnoge su žene žrtve nasilje samo zbog toga što su žene. Unatoč tome što nasilje nad ženama nije povezano s osobama s niskim primanjima, žene iz tih društvenih slojeva i s ograničenim resursima imaju manje mogućnosti za bijeg od nasilja, bilo da je riječ o obiteljskoj situaciji ili trgovini ljudima, posebno u svrhu seksualnog iskorištavanja.

Ako zlostavljane žene ekonomski ovise o svojim partnerima, teže im je napustiti situacije u kojima trpe nasilje jer im preostaju samo usluge koje pružaju javne uprave i u kojima postoje znatne razlike među državama članicama. Treba podsjetiti da većina žena koje su prisiljene na prostituciju dolazi iz siromašnih sredina, da su migrantskog podrijetla i da stoga nemaju zakonito boravište te da u potpunosti ovise o svojim zlostavljačima i trgovcima ljudima.

Štoviše, upravo zato što su žrtve nasilja, mnoge žene gube svoju prethodnu ekonomsku stabilnost te postaju siromašne i socijalno isključene. Prema studiji Europske mreže za borbu protiv siromaštva (EAPN)¹⁸, glavni razlog zbog kojeg žena postaje beskućnica u Europi jest da je bila žrtva rodno uvjetovanog nasilja. Ti procesi osiromašenja i isključivanja žena povezani s rodno uvjetovanim nasiljem zahvaćaju djecu u tim obiteljima, koja u mnogim zemljama nisu zaštićena kao žrtve rodno uvjetovanog nasilja. Zbog toga je potrebno u potpunosti provesti Istanbulsku konvenciju i učinkovito se boriti protiv svih vrsta nasilja nad ženama, među ostalim i uspostavom novoga kaznenog djela na razini Unije.

Nužno je promicati strukturne promjene u području upravljanja i oporezivanja te

¹⁸ <https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2019/07/EAPN-Gender-violence-and-poverty-Final-web-3696.pdf>

efektivno uključiti rodnu osviještenost u sve politike.

S jedne strane, utvrđeno je da je primarna neravnopravnost sve više u porastu s obzirom na to da plaće čine manji postotak BDP-a, da je radno zakonodavstvo sve blaže i zaostaje za novim oblicima rada, kao što je rad putem platformi, zbog čega su milijuni radnika nezaštićeni i izloženi riziku od siromaštva, uključujući siromaštvo unatoč zaposlenju, da bi zbog nove tehnološke revolucije stotine tisuća radnih mjesta mogle postati višak, a većina stanovništva neće imati vještine potrebne za nove poslove i da rodna ravnopravnost u kućanstvima i na tržištima još ni približno nije ostvarena.

S druge strane, kako bi se osigurao jednak pristup osnovnim uslugama kao što su zdravstvo, obrazovanje i usluge povezane s uzdržavanjem osobama, moramo poboljšati kapacitete preraspodjele u državama i funkcioniranje socijalne države, što ovisi o postojanju odgovarajućeg financiranja, koje pak ovisi o pravednom i progresivnom oporezivanju koje je sve teže postići s obzirom na neravnotežu moći kojoj smo izloženi i uspješnost diskursa protivnih pravednom oporezivanju.

Zbog toga je još važnije uključiti rodnu perspektivu u sve razine proračunskog postupka Europske unije kako bi se prihodi i rashodi pretvorili u socijalna ulaganja radi postizanja ciljeva rodne ravnopravnosti, kao što je borba protiv siromaštva žena. To je usko povezano s preispitivanjem trenutnog gospodarskog i socijalnog upravljanja, čiji bi cilj umjesto štednje trebao biti smanjenje rodne neravnopravnosti i siromaštva žena.

Lina Gálvez Muñoz